

Työpaikkaonnettomuuksien tutkinta (TOT)

**TUTKIEN
TURVALLISUUTTA
VUODESTA 1985**

31/96

Sosiaalipalvelut

Perushoitaja NN menehtyi voimakkaaseen allergiakohtaukseen. Perushoitaja oli mennyt työvuoronsa aikana avustamaan potilasta hänen kotiinsa. Tiskatessaan potilaan kotona sillilautasta, hän oli saanut voimakkaan allergiareaktion. Paikalle hälytettiin ambulanssi. Ambulanssissa NN:n tilanne huononi ja hänen hengityksensä lakkasi kokonaan. Elvytystoimenpiteistä ei ollut apua.

TOT 31/96

1 TAPAHTUMAN KULKU

1.1 Tausta

NN oli erään terveydenhuollon kuntayhtymän palveluksessa. Perushoitaja NN:n tehtäviin kuului käydä kotona olleiden hengityshalvauspotilaiden luona. Potilaiden kodeissa hänen tehtäviinsä kuului mm. astioiden tiskaus.

NN oli sairastanut atooppisen ihottuman 3 kk:n ikäisenä ja hänelle oli puhjennut astma 3 vuotiaana. NN tiesi olevansa kalalle allerginen ja hän vältti kalan syömistä, josta hän oli saanut oireita. NN ei todennäköisesti tiennyt sitä, että hän voisi saada oireita esimerkiksi myös kalaisten astioiden tiskaamisesta.

Työnantaja ei tiennyt, että NN sairasti astmaa ja että hän oli mm. kalalle allerginen.

1.2 Kuolemaan johtanut tapahtumaketju

NN oli mennyt illalla yövuoroon kotona olleen hengityshalvauspotilas KK:n luokse. Työvuoronsa alussa NN tarjosi KK:lle ruuan, jossa oli mukana silliä.

Tämän jälkeen NN oli alkanut tiskata ruokalautasta, jossa oli ollut silliä. Tiskaamisen aikana NN sai hengenahdistuskohtauksen. NN pyysi KK:ta soittamaan ambulanssin. Ensiksi paikalle tullut ambulanssi hälytti toisen ambulanssin, jossa oli ambulanssilääkäri.

Ambulanssissa NN:n tilanne huononi ja hänen hengityksensä lakkasi kokonaan. Elvytystoimenpiteistä ei ollut apua. NN:n kuolinsyynä todettiin jälkikäteen astmakohtaus.

1.3 Kokemus ja koulutus

NN oli 25-vuotias perushoitaja (nainen). Hän oli ollut lyhytaikaisissa työsuhteissa vastaavissa tehtävissä kuusi vuotta yhtäjaksoisesti samalla työnantajalla, lukuun ottamatta yhtä kahden viikon ajanjaksoa.

Tänä aikana hänen kanssaan oli tehty 34 määräaikais- ta työsopimusta, joiden pituudet vaihtelivat muutamasta päivästä viiteen kuukauteen.

2 TAPATURMATEKIJÄT

Voimakas kala-allergia

Astma oli vaatinut vuosittain päivittäistä lääkitystä. Kolmen ikävuoden jälkeen NN ei ollut ollut sairaalassa astman takia.

NN:n tiskattavissa astioissa oli ollut silliä. Allergista reaktiota edisti kalapitoisen höyryn muodostuminen tiskauksen aikana.

Työhöntulotarkastusta ei oltu tehty

Koska NN:n työsuhteet olivat lyhyitä ja määräaikaisia, häneltä ei oltu vaadittu lääkärintodistusta eikä hänelle myöskään tehty työhöntulotarkastusta.

Voimassa olevat virka- ja työehtosopimukset

Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus vuosille 1995–96 toteaa seuraavaa (3 § 2 mom):

Lääkärintodistuksen esittäminen

Työntekijän on palvelukseen tullessaan vaadittaessa esitettävä hyväksyttävä lääkärintodistus terveydentilastaan. Jollei todistusta esitetä määräajassa, työsopimus raukeaa määräajan päättymisen jälkeisestä päivästä lukien. Lääkärintodistusta ei vaadita, mikäli jo ennestään kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa oleva työntekijä siirtyy samanluonteiseen uuteen tehtävään ja hän on palvelukseen tullessaan esittänyt hyväksyttävän lääkärintodistuksen.

Lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuudesta tulee ilmoittaa työntekijälle työsopimusta tehtäessä ja samalla tulee ilmoittaa työsopimuksen raukeamisuhasta.

Kuntatyönantajain yleiskirje (A90/1990) suosittelee seuraavaa työhöntulotarkastuksista (s. 51):

Työhöntulotarkastusten suorittaminen

”Työterveyshuoltolaki edellyttää työhöntulotarkastuksen pakolliseksi vain, milloin työstä saattaa aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai milloin työ asettaa

työntekijälle terveydellisiä erityisvaatimuksia. Kunnissa on kuitenkin tarpeen edelleen noudattaa vuoden 1972 suositus sopimuksen malliterveydenhuoltosäännön 3 §:n mukaista menettelyä, jonka mukaan kunnan palvelukseen yli yhden kuukauden ajaksi otettavalle henkilölle suoritetaan työhöntulotarkastus hänen terveydentilansa toteamiseksi.

Työhöntulotarkastus voidaan kuitenkin palvelukseen otosta päättävän viranomaisen harkinnan mukaan jättää suorittamatta, jos henkilö otetaan palvelukseen lyhyeksi määräajaksi alalle, jossa ei edellytetä lakisääteistä terveystarkastusta. Tämä poikkeus tarkoittaa lähinnä kesälomasijaisia sekä muita sijaisia, jotka tulevat palvelukseen ennalta sovituksi määräajaksi ja joiden palvelussuhde ei todennäköisesti tule välittömästi jatkumaan tämän jälkeen.

Työhöntulotarkastusta vastaava tarkastus voidaan palvelukseen otosta päättävän viranomaisen harkinnan mukaan suorittaa myös viranhaltijan tai työntekijän siirtyessä kunnan palveluksessa ollessaan uuden luonteiseen tehtävään. Mikäli tehtävän luonne muuttuu niin paljon, että sen suorittamiseen tarvittavat edellytykset saattavat olla erilaisia kuin aiemmassa tehtävässä, on tällainen tarkastus tarpeen aina suorittaa.

3. VASTAAVIEN TYÖTAPATURMIEN ESTÄMINEN

3.1 Toisen kotona tehtävään työhön valitseminen

Valittaessa työntekijöitä toisen henkilön kotona tehtävään työhön, tulee etukäteen selvittää tarkoin hänen soveltuvuutensa tähän työtehtävään. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hänen allergiatapumuksiin.

On tarkoituksenmukaista, että toisen kotona tehtävään työhön otetulle henkilölle tehdään työhöntulotarkastus, vaikka työsopimukset ovat lyhyitä. Toisen kodissa tai vastaavan työn aloittamista ei pitäisi sallia ennen kuin lääkärintarkastus on suoritettu kohdassa 3.3 esitetyllä tavalla.

3.2 Toisen kotona tehtävään työhön perehdyttäminen

Työnantajan on perehdytettävä työntekijä toisen kotona tehtävää työtä varten. Erityisesti tulee kiinnittää

huomiota tilanteisiin, jotka voivat aiheuttaa kotityöntekijälle tietyn vaaran. Tällaisissa tilanteissa erityistoi-menpiteet kuten työn keskeyttäminen, toisen henkilön saaminen tilalle tms. tulee sopia etukäteen.

3.3 Suositus työhöntulotarkastuksista

Toisen kodissa tapahtuvaa työtä varten tarvitaan työterveyshuollon suorittama lääkärintarkastus. Sama koskee eläintalleissa, navetoissa tai vastaavissa olosuhteissa tapahtuvaa työtä. Lääkärintarkastus tulisi suorittaa työntekijälle ennen kuin hän aloittaa tällaisen työn. Tarkastuksen yhteydessä tulee selvittää työntekijän mahdollisuudet työskennellä tarkoitetuissa ympäristöissä ilman terveydellistä haittaa.

Yliherkkyysairauksiin, kuten allergisiin ihottumiin, allergiseen nuhaan ja astmaan tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Tämä siksi, että ennestään allerginen henkilö voi altistua allergiaa aiheuttavalle aineelle jo ensimmäisenä työpäivänä ja saada voimakkaita, jopa hengenvaarallisia reaktioita. Yliherkkyuden laatuun ja voimakkuuteen tulee ottaa kantaa.

Työhöntulotarkastuksen yhteydessä työntekijää pitää opastaa työhön liittyvissä mahdollisissa altistustilanteissa ja miten altistuminen vältetään. Tarkastuksen yhteydessä pitää myös opastaa allergisen reaktion ensiapuhoidosta ja antaa neuvoa ensiapulääkkeistä, jotka tulisi olla mukana työssä.

LISÄTIETOJA

1. Therapia Fennica, 7. laitos, 1991, s.27 Anafylaktinen shokki.
2. Yleislääkärin käsikirja I/98, Anafylaktinen reaktio.

TYÖTURVALLISUUSINSINÖÖRIT OY

Bulevardi 28, 00120 Helsinki • Puhelin 09-680 401 • Telefax 09-680 40 389

Lisätietoja: Osastopäällikkö Hannu Tarvainen, puh. 09-680 40 388 tai työturvallisuusinsinööri Sakari Seppänen, puh. 09-680 40 377 • **Tilaukset:** Osastosihteeri Terttu Kumlin, puh. 09-680 40 385